

Leerkrachthandleiding E7 Fictie (gedichtenbundel)

Les 1 - 15 : 'Ik leer je liedjes van verlangen,
en aan je apenstaartje hangen'

Inhoudsopgave

Overzicht 'Ik leer je liedjes van verlangen' – Bette Westera.....	5
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5.....	7
Les 1.....	8
Les 2.....	10
Les 3.....	12
Les 4.....	14
Les 5.....	16
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 6-10.....	19
Les 6.....	20
Les 7.....	22
Les 8.....	24
Les 9.....	26
Les 10.....	28
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 11-15.....	31
Les 11.....	32
Les 12.....	34
Les 13.....	36
Les 14.....	38
Les 15.....	40
Antwoorden teamboekje	43
Antwoorden bij de toetsen	51

Overzicht 'Ik leer je liedjes van verlangen' – Bette Westera

Les	1-5	6-10	11-15
Gedichten	1 t/m 16	17 t/m 32	33 t/m 47
Woorden van de week	het ideaal het sentiment horde(n) memoires joviaal een broche	tegenstrijdig gekalfd (kalven) het betoog cliënten recent acuut	geruisloos verpieteren voortvarend lallen schril slinks
Lezen en team-opdrachten	Woorden van de week: Betekenissen opzoeken in het (spreek)woordenboek. Teamwoordenboek aanvullen. Lezen: <u>Voorspellen</u> Schrijfdoel en soort boek bepalen. <u>Voorspellen</u> Op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan. <u>Rijmschema</u> Volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.	Woorden van de week: Betekenissen opzoeken in het (spreek)woordenboek. Teamwoordenboek aanvullen. Lezen: <u>Spreekwoorden/uitdrukkingen</u> Spreekwoorden/uitdrukkingen zoeken in de gedichten. <u>Vraag en antwoord</u> Antwoorden in het gedicht vinden over de eigenschappen van de kwartel en de mandril en daar een passend spreekwoord bij vinden. Zelf opzoekvragen en nadenkvragen bedenken. <u>Rijmschema</u> Drie verschillende soorten rijm vinden in het boek.	Woorden van de week: Betekenissen opzoeken in het (spreek)woordenboek. Teamwoordenboek aanvullen. Lezen: <u>Samenvatten</u> De gedichten 'Slingeraap', 'Struisvogel' en 'Vogelspin' samenvatten m.b.v. een verhaalkaart. <u>Rijmschema</u> Drie verschillende soorten rijm vinden in het boek.
Toets-opdrachten*	Begrijpend lezen: 4 meerkeuzevragen, 1 open vraag Woordenschat: 2 open vragen, 1 betekenisvolle zin, 2 meerkeuzevragen	Begrijpend lezen: 4 meerkeuzevragen, 1 open vraag Woordenschat: 2 open vragen, 1 betekenisvolle zin, 2 meerkeuzevragen	Begrijpend lezen: 4 meerkeuzevragen, 1 open vraag Woordenschat: 2 open vragen, 1 betekenisvolle zin, 2 meerkeuzevragen
Schrijf-opdrachten**	Vrij schrijven: Gedicht over een dier met karaktereigenschappen in beeldspraak, in een rijmschema.	Vrij schrijven: Haiku maken.	Vrij schrijven: Gedicht schrijven met alliteratie.

*Toets: Op de vierde dag wordt de toets afgenomen. De toets kent twee onderdelen: begrijpend lezen en woordenschat. De leerlingen maken de toets individueel en de toets wordt daarna gelijk nabesproken. Als meerdere leerlingen het verkeerde antwoord gekozen hebben, is het van belang om de denkstappen nog eens hardop voor te doen en in de week erna extra aandacht aan te besteden via modeling.

**Schrijfopdrachten: Er kan voor gekozen worden om een schrijfopdracht uit te spreiden over twee weken. Maak in dat geval een keuze uit de bovenstaande opdrachten.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5

'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen' – Bette Westera

In dit boek heeft Bette Westera 47 dierenverhalen op rijm gezet. Ze vormen een humoristische kruising tussen biologie en taal, en zijn zo gelaagd dat zowel kinderen als volwassenen er plezier aan zullen beleven. Zo komt de Vlaamse gaai uit Gent, en haalt de koe "oude koeien uit de sloot" met haar gemijmer over vroeger, toen een koe nog een koe was, en niet alleen een uier. En wat krijg je als een das verliefd wordt op een dagpauwoog? Precies, een nest vol vlugge vlinderdasjes.

De lesdoelen van les 1-5:

'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen' – Bette Westera Gedichten 1 t/m 16	
Fictie: (gedichtenbundel/ dieren/karakter- eigenschappen)	- De leerlingen waarderen het bestaande werk van poëzie. - De leerling herkent structuren van eenvoudige dicht- en rijmvormen. - De leerlingen herkennen literair taalgebruik. - De leerlingen kennen eenvoudige vormen van beeldspraak. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.
Teamopdrachten	
Woordenschat:	- De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in het woordenboek opzoeken. - De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.
Lezen:	- De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen wat voor soort boek 'Ik leer je liedjes...' is en wat het schrijfdoel van de auteur is. - De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan. - De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.
Schrijven:	- De leerlingen kunnen een gedicht schrijven over een dier met bijpassende karaktereigenschappen in beeldspraak en plaatsen in een zelfgekozen rijmschema.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 1-5):

- Zet het digibordschema 'Ik leer je liedjes...' les 1-5* klaar.
- Leg (spreek)woordenboeken klaar (teamopdrachten).
- Kopieer per team 6x de studiewijzer 'woord en betekenis'* (les 1).
- Hang de woordmuur op.
- Leg de teambakken klaar met daarin het leesboek, de teamboekjes, memo's en de spiekbrieven.
- Leg nieuwe mappen klaar voor nieuwe teamwoordenboeken.
- Leg de kaart 'Voorspellen met de dobbelsteen' en een dobbelsteen voor elk team klaar (les 1).
- Leg de toetsboekjes klaar (les 4).
- Leg antwoordblad ABCD met wasknijper klaar per leerling (les 4).

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Gedicht	Betekenis
1.	het ideaal	1	<i>Waar je naar streeft, wat je wil bereiken, je grootste droom.</i>
1.	het sentiment	3	<i>Gevoel waardoor je snel ontroerd raakt.</i>
2.	de horde(n)	5	<i>(Een) grote groep(en).</i>
2.	memoires	5	<i>Opgeschreven levensherinneringen.</i>
3.	joviaal	10	<i>Aardig, vrolijk en gastvrij.</i>
3.	de broche	10	<i>Sieraad voor op je jurk, blouse of trui. Borstspeld.</i>

Les 1

- Samenwerk vaardigheid:** - Door de teams te bepalen.
- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen wat voor soort boek 'Ik leer je liedjes van verlangen' is en wat het schrijfdoel van de auteur is.
  - De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan.
- Materialen:**
- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 1 t/m 4
  - teamboekje, les 1-5
  - per team 6x studiewijzer: 'woord en betekenis'
  - Brain Game naar keuze
  - woordmuur
  - voorspelkaart en dobbelsteen (per team)

VOORSPELLEN EN DOEL VAN DE SCHRIJVER

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen waar het boek over gaat en wat het schrijfdoel van de auteur is.

DDU
///

1. Uitleg. "De titel van het boek is een beetje vreemd; 'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen'. Blader maar eens door dit boek. Wat voor soort boek zal dit zijn?"
DDU. Geef tijd om te bladeren in het boek, na te denken en te overleggen met hun maatje. Geef een leerling de beurt. Waardeer de samenwerking met punten.

GH
///

2. Opdracht. "Ieder team gooit met de dobbelsteen en kijkt op de kaart welke opdracht bij het aantal ogen van de dobbelsteen hoort. Bekijk de voor- en achterkant van het boek en kijk of je aanwijzingen kunt vinden waar dit boek over gaat. Overleg wat jullie teamantwoord is. Zorg ervoor dat iedereen dat teamantwoord kan geven. Als je klaar bent, kun je nog eens met de dobbelsteen gooien en een volgende vraag gaan opzoeken in het boek."

DDU

Geef tijd om te bladeren in het boek, te overleggen en te komen tot teamantwoorden. Geef willekeurige beurten en schrijf de belangrijkste voorspellingen op en waardeer de antwoorden met punten. "Een boek met allerlei losse gedichten is lastig te voorspellen. Daarom gaan we met de teamopdrachten de losse gedichten voorspellen. Jullie gaan steeds voor het lezen bedenken welke eigenschappen bij het dier passen. Deze schrijf je op in het teamboekje. Na het lezen schrijven jullie op of de schrijfster dezelfde karaktereigenschappen in het gedicht naar voren heeft laten komen, of dat ze toch ergens anders voor gekozen heeft."

3. Schrijversdoel. "De schrijver heeft het boek geschreven met een bepaald doel, wat wil de schrijver denk je?" **DDU.** "Het boek is vooral geschreven om de lezer te vermaken. De schrijfster heeft haar best gedaan om er veel humor in te verwerken. Dit boek kun je dus lezen om te ontspannen."

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg/Teamboekje. "In het teamboekje zie je bij les 1-5 een deel van de woorden van de week al staan. Van deze woorden moet je de betekenis opzoeken in het woordenboek. Deze woorden van de week vullen jullie verder aan door voor zes woorden een studiewijzer 'woord en betekenis' in te vullen en zo ook je teamwoordenboek uit te breiden."

2. Modeling. "Ik geef een voorbeeld van een woord voor mijn teamwoordenboek. In gedicht nummer één staat: het ideaal. Maar wat betekent dat eigenlijk? Ik lees de tekst ervoor en erna." **Lees de vierde alinea voor van het gedicht 'Aasgier'.** "Wat zou het woord 'het ideaal' "

DDU betekenen?" **DDU.** "Op basis van de tekst weet je dat het iets is wat niet te bereiken is voor de aasgier, maar wat hij wel graag zou willen. Je zou kunnen zeggen dat het hier gaat om een onbereikbare droom, of om een onbereikbaar doel. Als ik in het woordenboek nog eens de betekenis opzoek, zie ik dat er twee mogelijkheden zijn. Namelijk 'ideaal' als bijvoeglijk naamwoord of 'ideaal' als een zelfstandig naamwoord."

tip *Laat het woord 'ideaal' op het digibord zien op www.vandale.nl.*
 "In het gedicht staat de zin: 'Een onbereikbaar ideaal'. In deze zin is het woord 'ideaal' een zelfstandig naamwoord. De betekenis van het woord is dan: 'gedachtevoorstelling van iets dat de volmaaktheid benaderd.' Dat is een lastige zin! Een gedachtevoorstelling is een droom en volmaaktheid is iets dat perfect is. Er staat eigenlijk dat je droomt dat het perfect is. Dit klopt met wat ik al dacht! Deze eigen woorden kun je straks opschrijven in het teamwoordenboek."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan.

1. Uitleg leesdoel. "Julie werken met je team aan de woorden van de week en maken ook samen de teamopdrachten. Op vrijdag moeten alle opdrachten helemaal af zijn. De leesdoelen van de komende lessen zijn het voorspellen van de inhoud van de gedichten en gedichten in een rijnschema plaatsen. Vandaag gaan we eerst starten met de teamopdrachten die horen bij de woorden van de week. **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

2. Zelfstandig lezen: gedicht 1 t/m 4, memo's plakken op lastige woorden (verhelderen).

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 3 en 4, met de nadruk op vloeiend lezen

3. Maatjeswerk: memo's vergelijken, woorden bespreken en aan elkaar uitleggen.

tijd 10 minuten

klaar woorden van de week, alvast bezig met de teamopdrachten

4. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.

tijd 5 minuten

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

AFRONDING

GH **1. Teamopdracht.** Geef de teams tijd voor overleg over de samenwerking en de planning, noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten en het samenwerken. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan de samenwerkingvaardigheid die de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. Teams die een opdracht af hebben kunnen die opdracht voor beoordeling inleveren.

GH **2. Woordmuur.** Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden.
/// **Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.** Bespreek met de leerlingen of ze woorden tegen zijn gekomen die een betekenis hebben die anders is dan in het woordenboek omschreven staat. Stimuleer de discussie waarom dit zo is.

terugblik

- samenwerkingvaardigheid
- woorden van de week
- teamopdrachten
- punten en feedback

vooruitblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

Les 2

- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan.
  - De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.

- Materialen:**
- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 5 t/m 7
  - op het digibord: eerste strofe van het gedicht 'Dolfijn'
  - teamboekje, les 1-5
  - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik**
- samenwerkvaardigheid
  - woorden van de week
  - teamopdrachten

- vooruitblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

- Uitleg.** "Tijdens les 1 hebben we de eerste zelfgekozen woorden op de woordmuur geschreven. Let vandaag weer goed op of je woorden tegenkomt die jullie willen gebruiken voor je teamwoordenboek en waarmee we de woordmuur kunnen aanvullen."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan.

DDU

1. Leesdoel. "Bij de teamopdrachten die horen bij 'Voorspellen' vertel je wat je nu al weet over het dier. Welke eigenschappen passen bij dit dier? En als je de afbeelding bekijkt, kun je dan een voorspelling doen over de inhoud van het gedicht? Als je hier over nadenkt, kan je dat helpen om het gedicht beter te begrijpen. Door met je team te praten over het gedicht, kun je kijken of iedereen dezelfde informatie uit de tekst haalt."

2. Modeling. "In je teamboekje gaan jullie de gedichten voorspellen. Schrijf jullie voorkennis over het dier op en bekijk de plaatjes. Houd er rekening mee dat de schrijfster erg van beeldspraak houdt. Wie weet wat 'beeldspraak' betekent?" **DDU.** "Als je een woord leest en erover nadenkt, kan dat in je hoofd een ander beeld vormen. In het gedicht van 'Das' hebben we gelezen dat de slingeraap het bos versiert. Bette Westera associeert een *slingeraap* met slingers, en dus met versieren. Dat is een vorm van beeldspraak. Nadat jullie een voorspelling hebben gedaan lezen jullie het gedicht, en bepaal of jullie voorspelling klopte. We gaan meerdere lessen besteden aan het maken van de opdrachten en tijdens les 5 maken we de opdrachten helemaal af. Lees de opdracht nog eens goed met elkaar door en overleg hoe je dit als team gaat aanpakken. Bedenk wat je de vorige les als Tips & Tops van de groep hebt gekregen en zet dat in bij het maken van de opdracht." **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

3. Teamopdrachten. Plannen en uitvoeren van de eerste opdrachten.

tijd 5 minuten

4. Zelfstandig lezen: gedicht 5 t/m 7, memo's plakken op rijmwoorden.

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 6 en 7, met de nadruk op vloeiend lezen

	5. Maatjeswerk: vergelijken of de voorspelling klopte.
tijd	<u>5 minuten</u>
klaar	woorden van de week, alvast bezig met de teamopdrachten
	6. Teamopdrachten. Uitvoeren van de laatste opdrachten.
tijd	<u>20 minuten</u>
GH	7. Groep. Laat de teams vertellen of ze een juiste voorspelling gedaan hebben en/of hoe ze de rijmschema's ingevuld hebben.
///	Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.
AFRONDING	
GH	1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag welke samenwerkingvaardigheid de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken.
GH	2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden.
///	Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.
terugblik	- woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
voorblik	- woorden van de week - teamopdrachten
spel	- Brain Game naar keuze

Les 3

- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen op basis van de voorkennis over een dier een voorspelling doen waar het gedicht over zal gaan.
  - De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.

- Materialen:**
- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 8 t/m 10
  - teamboekje, les 1-5
  - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten met voorspellen/rijmschema

- vooruitblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten met rijmschema

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

- 1. Uitleg.** "In de vorige les hebben we de woordmuur aangevuld met een aantal nieuwe woorden. Vandaag maken we de woordmuur compleet. Een deel van de woorden staat al vast, maar de laatste woorden kiezen jullie zelf. Let tijdens het lezen dus weer goed op welke woorden jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.

tip

DDU

- 1. Leesdoel.** "Vandaag is er een ander leesdoel dan anders. Jullie gaan namelijk de gedichten plaatsen in een rijmschema. Een rijmschema is de schematische weergave van de eindrijmen in een gedicht. De eerste rijmklank wordt dan a genoemd, de tweede rijmklank b, enzovoort."
- 2. Modeling. Schrijf of typ de eerste strofe van het gedicht 'Dolfijn' over op het digibord en lees de eerste twee zinnen voor.** "Ik zie dat de eerste twee zinnen rijmen dus ik plak een memo op het woord 'vandaan' en op 'oceaan'." *Op het digibord kan het woord gemarkeerd of onderstreept worden. Geef elke letter een andere kleur.* "Dit zijn rijmwoorden en deze krijgen van mij de letter a." **Lees de volgende twee zinnen voor.** "Kan ik weer memo's plakken op de laatste twee woorden en deze woorden b noemen?" **DDU. Geef tijd om na te denken en te overleggen met hun maatje. Geef een leerling de beurt. Waardeer de samenwerking met punten.** "Nee, de woorden 'was' en 'probleem' rijmen niet. Ik onderstreep/markeer 'was' en geef dit woord de letter b." **Lees één regel verder.** "De woorden 'probleem' en 'eczeem' rijmen wel weer. Deze onderstreep/markeer ik en geef ik de letter c." **Lees 'genas hij ... genoemd was.'**

DDU

"Welke letter krijgt het woord 'was'?" **DDU.** "Deze krijgt ook weer de letter b, want dit woord is hetzelfde woord als in de derde regel." **Lees de strofe uit.** "De woorden 'resultaten' en 'praten' krijgen de letter d."

Schrijf de woorden in een rijmschema:

vandaan	a
oceaan	a
was	b
probleem	c
eczeem	c
was	b
resultaten	d
praten	d

	“Jullie gaan op deze manier de rijmschema’s bepalen van de eerste strofes van gedicht 8 t/m 10.” Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.
	2. Zelfstandig lezen: gedicht 8 t/m 10, memo’s plakken op rijmwoorden.
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	duolezen: gedicht 9 en 10, met de nadruk op vloeiend lezen
	3. Maatjeswerk: memo’s vergelijken.
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	woorden van de week, alvast bezig met de teamopdrachten.
	4. Team. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.
tijd	<u>10 minuten</u>
GH	5. Groep. Laat de teams vertellen hoe ze de rijmschema’s ingevuld hebben en om welke rijm het gaat. Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.
///	

AFRONDING

GH	1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag ernaar welk samenwerkdoel de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. 2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams met welke woorden ze de woordmuur compleet willen maken. Zorg dat de woordmuur vandaag volledig ingevuld is. Waardeer antwoorden die de teams geven met gebruik van argumenten met punten.
terugblik	- teamopdrachten - woorden van de week - punten en feedback
voorblik	- toets - introductie schrijfoopdracht
spel	Brain Game naar keuze

Les 4

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 11 t/m 14
- toetsboekje, week 1 (les 4)
- antwoordblad ABCD met wasknijper
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - teamopdrachten met rijmschema
- woorden van de week

vooruitblik - toets
- voorbereiding op de schrijfopdracht

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan met het teamboekje of met de woordmuur.

tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: gedicht 11 t/m 14 en maken van de vragen.

tijd 30 minuten
klaar woorden van de week afmaken, stillezen

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag voorgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**

→ *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoets.*

VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een gedicht schrijven over een dier met bijpassende karaktereigenschappen in beeldspraak en plaatsen in een zelfgekozen rijmschema.

1. Ophalen van kennis. "Deze week hebben jullie veel gedichten gelezen en geoefend met een rijmschema. Jullie hebben geleerd dat er verschillende soorten rijm zijn. Wie weet nog een aantal van die soorten?" **DDU.** "Een dichter kan kiezen voor slagrijm, waarbij alle zinnen rijmen, of bijvoorbeeld voor gepaard rijm, met het rijmschema a-a, b-b, c-c."
2. Opdracht. "Tijdens de volgende les gaan jullie zelf een gedicht schrijven over een zelfgekozen dier. Lees de opdracht en het stappenplan door. Bespreek eerst met elkaar over welk dier jullie een gedicht gaan maken. Daarna ga je bedenken welke eigenschappen bij dit dier passen. Bij die eigenschappen ga je beeldspraak bedenken. Hierbij moet je creatief zijn. Bette Westera schrijft bijvoorbeeld bij de glimworm: 'Vanmorgen is de glimworm overleden.'

Hij was al oud; het vuur in hem was op. Eerst ging zijn staartje uit en toen zijn kop. En alle dieren zongen: 'Rust in vrede.' Je was een lichtend voorbeeld voor ons allen. Jouw vuur verwarmde zelfs de koudste grond. Geen dier dat zoals jij de kunst verstond van licht verspreiden zonder op te vallen.' Ik kan het al bijna voor me zien! De schrijfster heeft bij het woord 'glimworm' voor de woorden 'vuur', 'lichtend voorbeeld', 'verwarmen' en 'licht verspreiden' gekozen, omdat dat woorden zijn die passen bij glimmen. Door beeldspraak wordt een gedicht vaak grappiger. Bij beeldspraak worden veel bijvoeglijk naamwoorden gebruikt, zodat je de woorden nog beter voor je kunt zien. Bespreek hoe jullie het schrijven van het gedicht gaan aanpakken. Als jullie dit gedaan hebben, dan kunnen jullie alvast een dier kiezen en een begin maken met het bedenken van de eigenschappen van het dier en de beeldspraak die hierbij past."

tijd 10 minuten
klaar begin maken met het bedenken van de eigenschappen van het dier en de beeldspraak
/// **Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten.**

AFRONDING

terugblik - toets
 - voorbereiding op de schrijfpdracht
 - punten en feedback

vooruitblik - schrijfpdracht
 - terugblik op de voorspelling
 - inleveren van teamwoordenboek
 - team van de week

spel **Brain Game naar keuze**

Les 5

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een gedicht schrijven over een dier met bijpassende karaktereigenschappen in beeldspraak en plaatsen in een zelfgekozen rijmschema.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 15 en 16
- teamboekje, les 1-5

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - toets
- voorbereiding op schrijfp opdracht

vooruitblik - schrijfp opdracht
- terugblik op de voorspelling
- inleveren teamwoordenboek
- team van de week

TEAMOPDRACHTEN: AFMAKEN EN SCHRIJFP OPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een gedicht schrijven over een dier met bijpassende karaktereigenschappen in beeldspraak en plaatsen in een zelfgekozen rijmschema.

1. Uitleg. "Vandaag hebben jullie de tijd om de opdrachten af te maken, maar we hebben ook de schrijfp opdracht. Tijdens les 4 hebben we daar een begin mee gemaakt en vandaag gaan jullie het gedicht schrijven. Jullie hebben al overlegd over welk dier jullie willen schrijven en hoe jullie het gaan aanpakken. Als dat nog niet helemaal duidelijk is, moeten jullie nog even overleggen wie in jullie team wat gaat doen. Aan het eind van deze les leest ieder team zijn gedicht voor aan de groep."

2. Opdracht. "Lees in het teamboekje de opdracht nog eens door en verdeel de taken. Help elkaar en maak de opdrachten helemaal af."

tijd 30 minuten
klaar het gedicht op gekleurd papier plakken en er een tekening bij maken
///

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

3. Presentatie van het verhaal. "Jullie gaan nu als team jullie gedicht voorlezen aan de groep. Overleg hoe jullie dat gaan doen en zorg ervoor dat iedereen antwoord kan geven op vragen van de groep."

tijd 5 minuten

4. Laat de teams de opdracht presenteren aan de groep, geef mogelijkheden voor het stellen van vragen aan de teams en laat de groep Tops geven. De teams kunnen deze tops inzetten voor het samenwerkdoel voor de komende week.

tijd 10 minuten

5. Bespreken. Besteed aandacht aan het samenwerken, evalueer de samenwerking in de teams en bespreek met elkaar de moeilijkheden en een mogelijke aanpak ("Wat ga je volgende week anders/hetzelfde doen?") **voor de volgende week.**

tijd 5 minuten

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

tip Noteer in welke mate het de teams gelukt is om aan de eisen van de schrijfp opdracht te voldoen

TERUGBLIK OP VOORSPELLEN

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de kennis die ze opgedaan hebben de voorspellingen beoordelen en aanvullen.

1. Uitleg. "We zijn nu vijf lessen bezig met het boek 'Ik leer je liedjes van verlangen', en aan je apenstaartje hangen'. Met de dobbelsteen hebben we allerlei voorspellingen gedaan over het boek, alleen is een boek met allerlei losse gedichten lastig te voorspellen. Tijdens de teamopdrachten hebben jullie wel steeds een gedicht voorspeld. Voorspellingen kunnen

uitkomen, maar het is natuurlijk helemaal niet raar dat ze soms ook niet uitkomen. De schrijver kan je bijvoorbeeld op een verkeerd been hebben gezet.”

GH
///
GH
///
tip

2. Opdracht. “Welke gedichten hebben jullie juist voorspeld en hoe kwam dat?” **Evalueer samen met de leerlingen de voorspelling en geef punten voor een goede samenwerking en juiste argumenten.** “Welke gedichten hadden jullie onjuist voorspeld en hoe kwam dat?” **Evalueer samen met de leerlingen de voorspelling en geef punten.**

Als leerlingen moeite hebben met het vinden van argumenten, model dan voorbeelden van argumenten op basis van aanwijzingen in het boek.

3. Afronding. “Bij de volgende les gaan we gedichten lezen over de kikker, de koe en de koekoek. Ik ben benieuwd wat de schrijfster hierbij bedacht heeft!”

AFRONDING

1. Woorden van de week. “Deze week hebben jullie weer zelf woorden uit de tekst gehaald voor de woordmuur. Dit zijn de woorden die we in elk geval willen onthouden. Daarnaast hebben jullie zes woorden uitgekozen voor het teamwoordenboek. Dit kunnen toevallig dezelfde woorden zijn als de woorden die we samen hebben gekozen voor de woordmuur. Dit teamwoordenboek leveren jullie vandaag in en daar kun je ook punten voor krijgen.”

2. Terugblik. “Ik zag teams heel goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en ... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. Deze week hebben de schrijvers de punten bijgehouden op de teamlijsten. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er deze week goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.” **Geef willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten.** “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen.”

Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’. Ieder team telt de punten op en het team met de meeste punten is volgende week ‘team van de week’.

3. Vooruitblik. “Volgende keer lezen we verder in ‘Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen’.”

NB.

U kunt er ook voor kiezen het boek op te delen en/of gedurende vijf of tien lessen het boek te behandelen. Vertel in dat geval aan de kinderen welk boek ze de volgende keer gaan lezen.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 6-10

De lesdoelen van les 6-10:

‘Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen’ – Bette Westera Gedichten 17 t/m 32	
Fictie: (gedichtenbundel/ dieren/karakter- eigenschappen)	- De leerlingen waarderen het bestaande werk van poëzie. - De leerling herkent structuren van eenvoudige dicht- en rijmvormen. - De leerlingen herkennen literair taalgebruik. - De leerlingen kennen eenvoudige vormen van beeldspraak. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.
Teamopdrachten	
Woordenschat:	- De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in het woordenboek opzoeken. - De leerlingen kunnen twee verschillende spreekwoorden of uitdrukkingen in de tekst vinden.
Lezen:	- De leerlingen kunnen antwoorden in het gedicht vinden over de eigenschappen van de kwal, de kwartel en de lemming. - De leerlingen zelf een opzoekvraag of een nadenkvraag bedenken bij de tekst. - De leerlingen kunnen drie verschillende soorten rijm vinden in het boek.
Schrijven:	- De leerlingen kunnen een haiku maken.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 6-10):

- Kijk de opdrachten van les 1-5 na en leg de teamboekjes ‘Ik leer je liedjes...’ weer klaar.
- Zet het digibordschema ‘Ik leer je liedjes...’ les 6-10* klaar.
- Leg (spreek)woordenboeken klaar (teamopdrachten).
- Kopieer per team 6x de studiewijzer ‘woord en betekenis’ (les 6).*
- Kopieer per team 3x de studiewijzer ‘uitdrukkingen en spreekwoorden’ (les 6).*
- Kopieer per team 3x studiewijzer: ‘hoort bij ... want’ (les 7).*
- Hang de woordmuur op.
- Leg de toetsboekjes klaar (les 9).
- Leg antwoordblad ABCD met wasknijper klaar per leerling (les 9).

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Gedicht	Betekenis
6.	tegenstrijdig	17	<i>Wat niet met elkaar klopt.</i>
6.	gekalfd (kalven)	18	<i>Een jonge koe baren.</i>
7.	het betoog	21	<i>Wat je zegt om iets uit te leggen of te bewijzen (met een standpunt en argumenten).</i>
7.	de cliënten	22	<i>Mensen die met een hulpvraag bij een specialist komen.</i>
8.	recent	26	<i>Kort geleden.</i>
8.	acut	26	<i>Waar meteen iets aan gedaan moet worden.</i>

Les 6

**Samenwerk
vaardigheid:**

- Door de teams te bepalen.

Lesdoel:

- De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in het woordenboek opzoeken.
- De leerlingen kunnen drie verschillende spreekwoorden of uitdrukkingen in de tekst vinden.

Materialen:

- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 17 t/m 20
- teamboekje, les 6-10
- spiekbrieven 'vraag en antwoord'
- per team 6x studiewijzer: 'woord en betekenis'
- per team 3x studiewijzer: 'uitdrukkingen en spreekwoorden'
- woordmuur
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

1. Terugblik. "Vorige week hebben we teamopdrachten gemaakt waarbij we gedichten hebben voorspeld en in een rijmschema hebben gezet. Ook hebben jullie zelf een gedicht geschreven. Na de afronding van de teamopdrachten hebben jullie de teamboekjes ingeleverd en heb ik de teams punten gegeven voor de opdrachten. Het team met de meeste punten is deze week het team van de week en dat is geworden ..... (Noem de naam van het team)! Applaus voor dit team."

2. Vooruitblik. "Deze week lezen we weer gedichten over allerlei soorten dieren. Maar eerst bepalen we per team aan welke vaardigheid jullie willen werken. Overleg in je team aan welk doel jullie deze week extra aandacht willen besteden en schrijf dat op in het teamboekje op de teamlijst van les 6-10."

tijd

5 minuten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg. "In het teamboekje zie je bij les 6-10 weer een deel van de woorden van de week in een kolom staan. Van deze woorden moet je de betekenis opzoeken in het (spreek)woordenboek. Deze woorden van de week vullen jullie verder aan door deze week voor zes woorden een studiewijzer 'woord en betekenis' in te vullen en zo ook je teamwoordenboek uit te breiden. Zorg dat je woorden kiest die belangrijk zijn voor het begrip van de tekst en die iedereen moeilijk vindt. Vergeet niet op welke bladzijde je de woorden gevonden hebt."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen drie verschillende spreekwoorden of uitdrukkingen in de tekst vinden.

1. Leesdoel. "Deze week gaan we studiewijzers invullen bij twee spreekwoorden en gaan jullie in eigen woorden uitleggen wat de spreekwoorden betekenen. Ook gaan jullie zelf op zoek naar spreekwoorden die de schrijfster heeft gebruikt in de gedichten. Bij de gedichten die jullie in de volgende les gaan lezen, gaan jullie vragen bij de tekst beantwoorden. Hier geef ik tijdens les 7 meer uitleg over."

2. Modeling. "Ik ga straks lezen en tijdens het lezen let ik erop of ik een spreekwoord tegenkom." **Lees gedicht 17 ('Kikker') helemaal voor.** "Ik plak een memo bij de zin: 'zo gezond als een vis', want ik denk dat dit een spreekwoord is. In het spreekwoordenboek ga ik

opzoeken of dit klopt.” Zoek op internet of in het spreekwoordenboek op of dit klopt. Model het opzoeken door gebruik te maken van de steekwoorden ‘gezond’ of ‘vis’. “Ik zie dat ‘zo gezond als een vis’ een spreekwoord is. Het betekent dat je heel gezond bent. Straks ga ik het met mijn maatje en mijn team bespreken en dan schrijft de schrijver het antwoord op in het teamboekje.” Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.

3. Zelfstandig lezen: gedicht 17 t/m 20, memo’s plakken op mogelijke spreekwoorden of uitdrukkingen.

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 19 en 20, met de nadruk op vloeiend lezen

4. Maatjeswerk: memo’s vergelijken en opzoeken in het spreekwoordenboek.

tijd 10 minuten

klaar beginnen met de teamopdrachten

5. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.

tijd 20 minuten

6. Groep. Laat de teams vertellen welke spreekwoorden ze gevonden hebben. Vraag de leerlingen welke steekwoorden ze gebruikt hebben om het spreekwoord/de uitdrukking te vinden.

/// Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

GH 1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg over de samenwerking en de planning, noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten en het samenwerken. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan de samenwerkingvaardigheid die de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. Teams die een opdracht af hebben kunnen die opdracht voor beoordeling inleveren.

GH 2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek en op de woordmuur willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden. Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.
///

terugblik - samenwerkingvaardigheid
- woorden van de week
- teamopdrachten
- punten en feedback

voorblik - woorden van de week
- teamopdrachten

spel Brain Game naar keuze

Les 7

- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen antwoorden in het gedicht vinden over de eigenschappen van de kwal, de kwartel en de lemming.
  - De leerlingen zelf een opzoekvraag of een nadenkvraag bedenken bij de tekst.

- Materialen:**
- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 21 t/m 24
  - teamboekje, les 6-10
  - per team 3x studiewijzer: 'hoort bij ... want'
  - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik**
- samenwerkvaardigheid
  - woorden van de week
  - teamopdrachten

- vooruitblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

- 1. Uitleg.** "Tijdens les 6 hebben we de eerste zelfgekozen woorden op de woordmuur geschreven. Ook heb ik zelf twee woorden op de muur gezet. Vandaag vullen we de woordmuur verder aan. Let ook vandaag dus goed op of je woorden tegenkomt die jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek. Als je nog niet alle woorden hebt opgezocht in het woordenboek, kun je daar vandaag mee verder."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen antwoorden in het gedicht vinden over de eigenschappen van de kwal, de kwartel en de lemming en kunnen zelf een opzoekvraag of een nadenkvraag bedenken bij de tekst.

- 1. Uitleg.** "Deze week gaan we, naast de opdrachten over spreekwoorden, ook vragen bij de tekst beantwoorden. Ook gaan jullie zelf een nadenkvraag bedenken. Bij sommige vragen moet je eerst andere vragen beantwoorden om uiteindelijk tot je antwoord te komen. Samenwerken is hierbij dus erg belangrijk. Leg je eigen idee uit, maar stel ook vragen aan je teamgenoten ter verduidelijking van hun argument. Zo komen jullie tot een duidelijk en goed antwoord. De antwoorden van de vragen schrijven jullie op in de studiewijzer 'hoort bij ... want'."

- 2. Modeling.** "Om erachter te komen welke eigenschappen de schrijfster van de kwal heeft gebruikt voor haar gedicht, ga ik eerst zelf nadenken. Welke eigenschappen bezit een kwal eigenlijk?" **DDU.** "Nadat ik een voorspelling heb gedaan, ga ik lezen. Steeds als ik een eigenschap van het dier tegenkom, plak ik er een memo bij." **Lees de eerste alinea van het gedicht voor t/m '... glad en doorzichtig'.** "Ik plak een memo op 'glibberig', 'glad' en 'doorzichtig', want dat zijn eigenschappen van een kwal. Straks ga ik verder lezen om te kijken of ik nog meerdere eigenschappen tegenkom. In dit gedicht benoemt de schrijfster de eigenschappen heel duidelijk en zal er waarschijnlijk weinig discussie ontstaan binnen jullie team. Bij de andere gedichten moeten jullie wat dieper nadenken. Gebruik bij deze opdracht de studiewijzer 'hoort bij ... want'." **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

- 3. Zelfstandig lezen: gedicht 21 t/m 24, memo's plakken op mogelijke antwoorden op de vragen.**

tijd 10 minuten

klaar	duolezen: <u>gedicht 23 en 24</u> , met de nadruk op vloeiend lezen
tijd	4. Maatjeswerk: memo's vergelijken en bespreken.
klaar	<u>10 minuten</u> beginnen met de teamopdrachten
	5. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten. <i>Bespreek gedicht 22 'Kwartel' na. Het is moeilijk om de eigenschappen eruit te halen. Stimuleer de discussie tussen de leerlingen waarom dit zo is.</i>
tijd	<u>15 minuten</u>
GH	6. Groep. Laat de teams vertellen welke vraag ze bedacht hebben. Stimuleer de leerlingen om het te bewijzen met aanwijzingen in de tekst.
///	Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

GH	1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag welke samenwerkingvaardigheid de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken.
///	2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden. Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.
terugblik	- woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
voorblik	- woorden van de week - teamopdrachten
spel	Brain Game naar keuze

Les 8

Lesdoel: - De leerlingen kunnen drie verschillende soorten rijm vinden in het boek.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 25 t/m 28
- teamboekje, les 6-10
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- teamopdrachten

vooruitblik - woorden van de week
- teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg. "In les 7 hebben we de woordmuur aangevuld met een aantal nieuwe woorden. Vandaag maken we de woordmuur compleet. Een deel van de woorden heb ik voor jullie gekozen, maar de laatste woorden kiezen jullie weer zelf. Let tijdens het lezen dus weer goed op welke woorden jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen drie verschillende soorten rijm vinden in het boek.

1. Uitleg. "Vandaag werken jullie verder aan de teamopdrachten. Voor de laatste opdracht moet je op zoek naar drie gedichten die alle drie een verschillende soort rijm hebben. Na het zelfstandig lezen en uitzoeken van de verschillende gedichten, overleg je met je team welke gedichten jullie kiezen voor deze opdracht."

tip *Laat de kinderen achter het gedicht verticaal memo's plakken waarop ze het rijmschema kunnen schrijven.*

Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.

2. Zelfstandig lezen: gedicht 25 t/m 28, memo's plakken op informatie

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 27 en 28, met de nadruk op vloeiend lezen

3. Maatjeswerk: memo's vergelijken, rijmschema's bepalen en gedichten kiezen.

tijd 10 minuten

klaar woorden van de week, beginnen met de teamopdrachten

4. Team. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.

tijd 10 minuten

5. Groep. Laat de teams vertellen welke soorten rijm ze gevonden hebben bij de verschillende gedichten.

GH **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

AFRONDING

GH **1. Teamopdracht.** Geef de teams tijd voor overleg, noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag ernaar welk samenwerkdoel de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken.

2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams met welke woorden ze de woordmuur compleet willen maken. Zorg dat de woordmuur vandaag volledig ingevuld is. Waardeer antwoorden die de teams geven met gebruik van argumenten met punten.

terugblik	- woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
vooruitblik	- toets - introductie schrijfpdracht
spel	Brain Game naar keuze

Les 9

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 29 t/m 32
- toetsboekje, week 2 (les 9)
- antwoordblad ABCD met wasknijper
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- teamopdrachten

vooruitblik - toets
- voorbereiding op de schrijfopdracht

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan met het teamboekje of met de woordmuur.

tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: gedicht 29 t/m 32 en maken van de vragen.

tijd 30 minuten
klaar woorden van de week afmaken, stillezen

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag voorgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**

→ *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoets.*

VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een haiku maken met een dierlijk spreekwoord.

DDU **1. Ophalen van kennis.** "Deze week hebben we veel geoefend met spreekwoorden en uitdrukkingen. Wie weet er nog een uitdrukking of spreekwoord dat in een gedicht voorkwam?" **DDU.** "Ook hebben we weer geoefend met rijmschema's. Maar wisten jullie dat niet alle gedichten rijmen?"

2. Opdracht. "Tijdens les 10 gaan jullie een haiku maken. De haiku is als dichtvorm in de zeventiende eeuw ontstaan in Japan. Daarom heeft het zo'n bijzondere naam. Een haiku is een kort, niet-rijmend gedicht. De eerste regel bestaat uit vijf lettergrepen, de tweede regel heeft zeven lettergrepen en de derde regel heeft weer vijf lettergrepen. De natuur is vaak het onderwerp van een haiku. Jullie mogen voor een dier kiezen, zoals in de gedichtenbundel van

Bette Westera, maar ook voor iets anders natuurlijk. Het effect is groter als je erin slaagt om je haiku zintuiglijker te maken. Dit kan je bereiken door in de haiku niet alleen te vertellen wat je zag, maar ook wat je hoorde, rook of voelde. Een goed voorbeeld is de beroemde haiku van Basho:

Oh oude vijver,
een kikker springt van de kant
geluid van water.

Vandaag kunnen jullie alvast nadenken over het onderwerp voor de haiku en woorden die hierbij passen.”

tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	begin haiku verzinnen
///	Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

terugblik	- toets - voorbereiding op de schrijfpdracht - punten en feedback
voorblik	- schrijfpdracht - inleveren van teamwoordenboek - team van de week
spel	Brain Game naar keuze

Les 10

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een haiku maken.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen'
- teamboekje, les 6-10

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - toets
- voorbereiding op schrijfp opdracht

voorblik - schrijfp opdracht
- inleveren woordlijsten
- team van de week

TEAMOPDRACHTEN: AFMAKEN VAN DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een haiku maken.

1. Uitleg. "Vandaag hebben jullie de tijd om de opdrachten af te maken, maar we werken ook verder aan de schrijfp opdracht. Tijdens les 9 hebben we daar een begin mee gemaakt en vandaag gaan jullie de haiku schrijven. Jullie hebben al overlegd over welk onderwerp jullie willen schrijven en hoe jullie het gaan aanpakken. Als dat nog niet helemaal duidelijk is, moeten jullie nog even overleggen wie in jullie team wat gaat doen. Aan het eind van deze les leest ieder team zijn haiku voor aan de groep. Voordat we gaan beginnen lees ik nog een voorbeeld van een haiku voor:

boom met vijf takken
door de storm breek er één af
het bloeien gaat door."

2. Opdracht. "Lees in het teamboekje de opdracht nog eens door en verdeel de taken. Help elkaar en maak de opdrachten helemaal af."

tijd
klaar
///

30 minuten

de haiku op gekleurd papier plakken en er een tekening bij maken

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

3. Presentatie van het verhaal. "Jullie gaan nu als team jullie haiku voorlezen aan de groep. Overleg hoe jullie dat gaan doen en zorg ervoor dat iedereen antwoord kan geven op vragen van de groep."

tijd

5 minuten

4. Laat de teams de opdracht presenteren aan de groep, geef mogelijkheden voor het stellen van vragen aan de teams en laat de groep Tops geven. De teams kunnen deze tops inzetten voor het samenwerkdoel voor de komende week.

tijd

10 minuten

5. Bespreken. Besteed aandacht aan het samenwerken, evalueer de samenwerking in de teams en bespreek met elkaar de moeilijkheden en een mogelijke aanpak ("Wat ga je volgende week anders/hetzelfde doen?") **voor de volgende week.**

tijd

5 minuten

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

tip

Noteer in welke mate het de teams gelukt is om aan de eisen van de schrijfp opdracht te voldoen

AFRONDING

1. Woorden van de week. "Deze week hebben jullie zelf woorden uit de tekst gehaald voor de woordmuur. Dit zijn de woorden die we in elk geval willen onthouden. Daarnaast hebben jullie zes woorden uitgekozen voor het teamwoordenboek. Dit teamwoordenboek leveren jullie vandaag in en daar kun je ook punten voor krijgen."

///

2. Terugblik. “Ik zag teams heel goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en ... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. Deze week hebben de schrijvers de punten bijgehouden op de teamlijsten. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er deze week goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.” **Geef willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten.** “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen.”

Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’. **Ieder team telt de punten op en het team met de meeste punten is volgende week ‘team van de week’.**

3. Vooruitblik. “Volgende keer lezen we verder in ‘Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen’.”

NB.

U kunt er ook voor kiezen het boek op te delen en/of gedurende vijf of tien lessen het boek te behandelen. Vertel in dat geval aan de kinderen welk boek ze de volgende keer gaan lezen.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 11-15

De lesdoelen van les 11-15:

‘Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen’ – Bette Westera Gedichten 33 t/m 47	
Fictie: (gedichtenbundel/ dieren/karakter- eigenschappen)	- De leerlingen waarderen het bestaande werk van poëzie. - De leerling herkent structuren van eenvoudige dicht- en rijmvormen. - De leerlingen herkennen literair taalgebruik. - De leerlingen kennen eenvoudige vormen van beeldspraak. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.
Teamopdrachten	
Woordenschat:	- De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in het woordenboek opzoeken en de betekenis. - De leerlingen kunnen de betekenis van drie spreekwoorden die ze zelf uit de tekst gehaald hebben achterhalen.
Lezen:	- De leerlingen kunnen de gedichten ‘Slingeraap’, ‘Struisvogel’ en ‘Vogelspin’ samenvatten m.b.v. een verhaalkaart. - De leerlingen kunnen van één van de gedichten een samenvattende tekst maken (met behulp van de ingevulde verhaalkaart). - De leerlingen kunnen drie verschillende soorten rijm vinden in het boek. - De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.
Schrijven:	- De leerlingen kunnen een gedicht schrijven met alliteratie.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 11-15):

- Kijk de opdrachten van les 6-10 na en leg de teamboekjes ‘Ik leer je liedjes...’ weer klaar.
- Zet het digibordschema ‘Ik leer je liedjes...’ les 11-15* klaar.
- Leg (spreek)woordenboeken klaar (teamopdrachten).
- Kopieer per team 6x de studiewijzer ‘woord en betekenis’.*
- Kopieer per team 3x de studiewijzer ‘uitdrukkingen en spreekwoorden’.*
- Hang de woordmuur op.
- Leg de toetsboekjes klaar (les 14).
- Leg antwoordblad ABCD met wasknijper klaar per leerling (les 14).

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Gedicht	Betekenis
11.	geruisloos	33	<i>Zonder geluid.</i>
11.	verpieteren	34	<i>Iets te lang laten staan, verkommeren, bederven, verwelken.</i>
12.	voortvarend	36	<i>Dat iets meteen en met veel inzet gedaan wordt.</i>
12.	lallen	37	<i>Hard en onduidelijk rare dingen zeggen.</i>
13.	schril	40	<i>Hoog, scherp en onaangenaam geluid.</i>
13.	slinks	42	<i>Slim en gemeen.</i>

Les 11

**Samenwerk
vaardigheid:** - Door de teams te bepalen.

Lesdoel: - De leerlingen kunnen de betekenis van drie spreekwoorden die ze zelf uit de tekst gehaald hebben achterhalen.
- De leerlingen kunnen de gedichten 'Slingeraap', 'Struisvogel' en 'Vogelspin' samenvatten m.b.v. een verhaalkaart.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 33 t/m 35
- teamboekje, les 11-15
- spiekbrieven 'samenvatten'
- per team 6x studiewijzer: 'woord en betekenis'
- per team 3x studiewijzer: 'uitdrukkingen en spreekwoorden'
- woordmuur
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

1. Terugblik. "Vorige week hebben we teamopdrachten gemaakt waarbij jullie op zoek gingen naar spreekwoorden en naar de eigenschappen die bij bepaalde dieren horen. Ook hebben jullie zelf een haiku gemaakt. Na de afronding van de teamopdrachten hebben jullie de teamboekjes ingeleverd en heb ik de teams punten gegeven voor de opdrachten. Het team met de meeste punten is deze week het team van de week en dat is geworden ..... (Noem de naam van het team)! Applaus voor dit team."

2. Vooruitblik. "Deze week gaan we het boek uitlezen en gaan jullie een aantal gedichten samenvatten. Maar eerst bepalen we per team aan welke vaardigheid jullie willen werken. Overleg in je team aan welk doel jullie deze week extra aandacht willen besteden en schrijf dat op in het teamboekje op de teamlijst van les 11-15."

tijd 5 minuten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg. "In het teamboekje zie je bij les 11-15 weer een deel van de woorden van de week in een kolom staan. Van deze woorden moet je de betekenis opzoeken in het (spreek)woordenboek. Deze woorden van de week vullen jullie verder aan door deze week voor zes woorden een studiewijzer 'woord en betekenis' in te vullen en zo ook je teamwoordenboek uit te breiden. Zorg dat je woorden kiest die belangrijk zijn voor het begrip van de tekst en die iedereen moeilijk vindt. Vergeet niet om de bladzijdennummers op te schrijven waar je de woorden gevonden hebt."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen de betekenis van drie spreekwoorden die ze zelf uit de tekst gehaald hebben achterhalen en ze kunnen de gedichten 'Slingeraap', 'Spons' en 'Vogelspin' samenvatten m.b.v. een verhaalkaart.

1. Leesdoel. "Deze week gaan we weer spreekwoorden verhelderen en we gaan een aantal gedichten samenvatten. Ook gaan we weer een rijmschema invullen. Tijdens les 12 geef ik een uitgebreider uitleg over het samenvatten."

2. Modeling. "Voordat ik ga lezen, lees ik de opdracht door en let ik er goed op of ik één van de spreekwoorden tegenkom. Ik bedenk alvast of ik weet wat het betekent. Als ik niet weet wat het betekent en ik kom één van de spreekwoorden tegen, lees ik een stukje terug en een stukje verder zoals ik dat heb geleerd bij het verhelderen. Misschien weet ik dan wel wat het

betekent. Vergelijk na het lezen de antwoorden met je maatje. Zoek dan in het spreekwoordenboek wat de betekenis is en de schrijver van de dag schrijft dit op de studiewijzer 'uitdrukkingen en spreekwoorden'." **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

3. Zelfstandig lezen: gedichten 33 t/m 35.

tijd 10 minuten

klaar woorden van de week, beginnen met de teamopdrachten

4. Maatjeswerk: antwoorden vergelijken, spreekwoord opzoeken in het spreekwoordenboek en bespreken wat de beste betekenis van het spreekwoord is.

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 34 en 35

5. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.

tijd 20 minuten

6. Groep. Laat de teams vertellen welke betekenissen ze hebben gevonden bij de spreekwoorden. Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

///

AFRONDING

GH **1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg over de samenwerking en de planning, noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten en het samenwerken. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan de samenwerkingvaardigheid die de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. Teams die een opdracht af hebben kunnen die opdracht voor beoordeling inleveren.**

GH **2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek en op de woordmuur willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden. Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.**

///

terugblik

- samenwerkingvaardigheid
- woorden van de week
- teamopdrachten
- punten en feedback

voorblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

spel Brain Game naar keuze

Les 12

Lesdoel: - De leerlingen kunnen van de gedichten 'Slingeraap', 'Struisvogel' en 'Vogelspin' een samenvatting maken in zinnen met behulp van de ingevulde verhaalkaart.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 36 t/m 39
- teamboekje, les 11-15
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - samenwerkvaardigheid
- woorden van de week
- teamopdrachten

vooruitblik - woorden van de week
- teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg. "Tijdens les 11 hebben we de eerste zelfgekozen woorden op de woordmuur geschreven. Ook heb ik zelf twee woorden op de muur gezet. Vandaag vullen we de woordmuur verder aan. Let ook vandaag dus goed op of je woorden tegenkomt die jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek. Als je nog niet alle woorden hebt opgezocht in het woordenboek, kun je daar vandaag mee verder."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen van de gedichten 'Slingeraap', 'Struisvogel' en 'Vogelspin' een samenvatting maken in zinnen met behulp van de ingevulde verhaalkaart.

DDU **1. Uitleg.** "Deze week gaan we een aantal gedichten samenvatten. Wat voor hulpmiddel kunnen we gebruiken bij een gedichtenbundel?" **DDU.** "In een gedichtenbundel staan verhaaltjes die niet echt gebeurd zijn, daarom gebruiken we een verhaalkaart."

DDU **2. Modeling.** "Voordat ik ga lezen, bekijk ik de verhaalkaart nog even goed. Ik denk dat ik in plaats van personen, dieren moet invullen. Steeds als ik een onderdeel van de verhaalkaart tegenkom, plak ik daar een memo op." **Lees de eerste alinea van het gedicht 'Slingeraap'.** "Ik plak een memo op 'Ghana', want ik weet dat dat een land in Afrika is. Dat kan ik zo meteen opschrijven bij het onderdeel 'waar'. Kan ik in deze alinea nog meer memo's plakken?" **DDU.** "Ik kan ook een memo plakken op 'de slingeraap' en op 'zijn vriendin'. Deze dieren kunnen straks bij het onderdeel 'personen' opgeschreven worden." **Lees de volgende vier alinea's voor.** "Ik plak een memo op 'O nee, zei juffrouw parelhoen', want ik denk dat dit een belangrijke gebeurtenis is. Ze wil niet versierd worden door de aap. Snappen jullie wat de schrijfster hier doet? De slingeraap vindt het leuk om de bomen te versieren, hij hangt de slingers op. Maar de parelhoen zegt dat hij haar niet mag versieren, want ze is verloofd. Ik denk dat de schrijfster hier voor de grap een misverstand beschrijft. Snappen jullie over welk misverstand ik het heb?" **GH.** "Het woord versieren heeft twee betekenissen. De parelhoen denkt dat de aap verkering met haar wil! Straks ga je verder lezen en plak je memo's op nog twee gebeurtenissen, het probleem en de oplossing. Na het lezen vergelijk je de memo's met je maatje en vervolgens vul je met je team de verhaalkaart in." **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

3. Zelfstandig lezen: gedichten 36 t/m 39, memo's plakken op mogelijke antwoorden bij de verhaalkaart.

tijd 10 minuten

klaar woorden van de week, beginnen met de teamopdrachten

tijd	4. Maatjeswerk: memo's vergelijken en bespreken.
klaar	<u>10 minuten</u> duolezen: gedicht 38 en 39
tijd	5. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.
GH	<u>15 minuten</u>
///	6. Groep. Laat de teams vertellen welke antwoorden ze hebben gevonden bij de onderdelen van de verhaalkaart. Vat het geheel nogmaals hardop samen. Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

GH	1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag welke samenwerkingvaardigheid de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken.
///	2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden. Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.
terugblik	- woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
voorblik	- woorden van de week - teamopdrachten
spel	Brain Game naar keuze

Les 13

- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen van één van de gedichten een samenvattende tekst maken (met behulp van de ingevulde verhaalkaart).
  - De leerlingen kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.

- Materialen:**
- 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 40 t/m 43
  - teamboekje, les 11-15
  - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten

- vooruitblik**
- woorden van de week
  - teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

- 1. Uitleg.** "In de vorige les hebben we de woordmuur aangevuld met een aantal nieuwe woorden. Vandaag maken we de woordmuur compleet. Een deel van de woorden heb ik voor jullie gekozen, maar de laatste woorden kiezen jullie weer zelf. Let tijdens het lezen dus weer goed op welke woorden jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen van één van de gedichten een samenvattende tekst maken (met behulp van de ingevulde verhaalkaart) en kunnen de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bepalen en opschrijven in een schema.

- 1. Uitleg.** "Jullie hebben van drie gedichten een verhaalkaart ingevuld. Bij de laatste opdracht die hoort bij het samenvatten is het de bedoeling dat jullie van één van de gedichten een samenvattende tekst maken. Je kunt hiervoor de ingevulde verhaalkaart gebruiken. In de opdracht staat dat je gebruik kan maken van voegwoorden. Voegwoorden zijn woorden die zinnen kunnen samenvoegen. Welke voegwoorden kennen we?" **DDU.** "'Omdat', 'want' en 'maar' zijn voorbeelden van voegwoorden. Naast het samenvatten gaan jullie vandaag ook weer een rijmschema maken. Jullie mogen voor de laatste opdracht zelf drie gedichten uitkiezen." **Geef de leerlingen even de tijd om de teamopdrachten te plannen.**

- 2. Zelfstandig lezen: gedicht 40 t/m 43, memo's plakken op rijmwoorden.**

tijd 10 minuten

klaar woorden van de week, beginnen met de teamopdrachten

- 3. Maatjeswerk: memo's vergelijken, rijmschema bepalen.**

tijd 10 minuten

klaar duolezen: gedicht 42 en 43

- 4. Team. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.**

tijd 10 minuten

GH **5. Groep. Laat de teams vertellen welk gedicht ze hebben gekozen en hun samenvatting voorlezen.**

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

AFRONDING

GH	1. Teamopdracht. Geef de teams tijd voor overleg, noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe het gegaan is met de opdrachten. Mogelijk is er een team dat al een opdracht klaar heeft en daar punten voor heeft gekregen. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. De andere teams kunnen Tips en Tops geven. Besteed ook aandacht aan het samenwerken, vraag ernaar welk samenwerkdoel de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze die hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. 2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams met welke woorden ze de woordmuur compleet willen maken. Zorg dat de woordmuur vandaag volledig ingevuld is. Waardeer antwoorden die de teams geven met gebruik van argumenten met punten.
terugblik	- woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
voorblick	- toets - introductie schrijfopdracht
spel	Brain Game naar keuze

Les 14

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen', gedicht 44 t/m 47
- toetsboekje, week 3 (les 14)
- antwoordblad ABCD met wasknijper
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- teamopdrachten met samenvatten en rijmschema

vooruitblik - toets
- voorbereiding op de schrijfopdracht

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan met het teamboekje of met de woordmuur.
tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: gedicht 44 t/m 47 en maken van de vragen.
tijd 30 minuten
klaar woorden van de week afmaken, stillezen
4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag voorgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**
→ *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoets.*

VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een gedicht schrijven met alliteratie.

1. Ophalen van kennis. "Vandaag hebben jullie het boek uitgelezen. Je hebt vast gemerkt dat een gedichtenbundel heel anders leest dan een verhaal. Voldeed het boek aan je verwachtingen vooraf?" **DDU.** "Vandaag hebben jullie gelezen over de zingende zaagvis. Als woorden dezelfde beginletter hebben, noemen we dat alliteratie. Andere voorbeelden uit dit gedichtenbundel zijn: 'Doortje Dagpauwoog', 'de deftige dolfijn' of de 'hoogbejaarde heggemussen'. Denk eens aan je eigen naam. Kun jij een bijvoeglijk naamwoord bedenken die met dezelfde begint als je voornaam en die ook bij jouw karakter of uiterlijk past?" **DDU.**
2. Opdracht. "In les 15 gaan jullie een allitererend gedicht schrijven. Vandaag denken jullie alvast na over het onderwerp en het bijvoeglijk naamwoord met dezelfde letter. Dit mag een

dier zijn, maar een persoon mag ook. Je kunt dan zijn of haar naam laten allitereren. Bijvoorbeeld 'dappere Daan'. Je kunt hiervoor het woordweb gebruiken in het teamboekje."

tijd 10 minuten

/// Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

terugblik

- toets
- voorbereiding op de schrijfpdracht
- punten en feedback

voorblik

- schrijfpdracht
- inleveren van teamwoordenboek
- team van de week

spel **Brain Game naar keuze**

Les 15

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een gedicht schrijven met alliteratie.

Materialen: - 'Ik leer je liedjes van verlangen'
- teamboekje, les 11-15

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - toets
- voorbereiding op schrijfopdracht

vooruitblik - schrijfopdracht
- inleveren woordlijsten
- team van de week

TEAMOPDRACHTEN: AFMAKEN VAN DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een gedicht schrijven met alliteratie.

1. Uitleg. "Vandaag hebben jullie de tijd om de opdrachten af te maken, maar jullie gaan ook werken aan de schrijfopdracht. Tijdens les 14 hebben we daar een begin mee gemaakt en vandaag gaan jullie het afmaken. Jullie hebben al overlegd hoe je het gaat aanpakken. Als dat nog niet helemaal duidelijk is, moeten jullie nog even overleggen wie in jullie team wat gaat doen. Aan het eind van de les leest ieder team zijn gedicht voor aan de klas."

2. Opdracht. "Lees in het teamboekje de opdracht nog eens door en verdeel de taken. Help elkaar en maak de opdrachten helemaal af."

tijd 30 minuten

klaar teken een afbeelding die past bij het gedicht

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

3. Presentatie van de recensie. "Jullie gaan nu als team het allitererende gedicht presenteren aan de groep. Overleg hoe jullie dat gaan doen en zorg ervoor dat iedereen antwoord kan geven op vragen van de groep."

tijd 5 minuten

4. Laat de teams de opdracht presenteren aan de groep, geef mogelijkheden voor het stellen van vragen aan de teams en laat de groep Tops geven. De teams kunnen deze tops inzetten voor het samenwerkdoel voor de komende week.

tijd 10 minuten

5. Bespreken. Besteed aandacht aan het samenwerken, evalueer de samenwerking in de teams en bespreek met elkaar de moeilijkheden en een mogelijke aanpak ("Wat ga je volgende week anders/hetzelfde doen?") **voor de volgende week.**

tijd 5 minuten

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

tip Noteer in welke mate het de teams gelukt is om aan de eisen van de schrijfopdracht te voldoen

AFRONDING

1. Woorden van de week. "Deze week hebben jullie zelf woorden uit de tekst gehaald voor de woordmuur. Dit zijn de woorden die we in elk geval willen onthouden. Daarnaast hebben jullie zes woorden uitgekozen voor het teamwoordenboek. Dit teamwoordenboek leveren jullie vandaag in en daar kun je ook punten voor krijgen."

2. Terugblik. "Ik zag teams heel goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en ... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. Deze week hebben de schrijvers de punten bijgehouden op de teamlijsten. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er deze week goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken." **Geef willekeurige beurten en waardeer het antwoord met**

///

punten. “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen.”

Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’. Ieder team telt de punten op en het team met de meeste punten is volgende week ‘team van de week’.

3. Vooruitblik. “Volgende les beginnen we met een nieuw boek.”

Antwoorden teamboekje
LES 1-15

LES 1-5

Punten bij opdrachten bij de woorden van de week (woordenboek)	
Opdracht 1	Per woord:
10 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is compleet (met herhaling van het woord) Voorbeeld: Het ideaal is waar je naar streeft, wat je wil bereiken, je grootste droom.
9 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord) Voorbeeld: Wat je wil bereiken, je grootste droom.
8 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord en met slechts een deel van de betekenis) Voorbeeld: Grootste droom.
Opdracht 2	Per woord in het teamwoordenboek (max. 120 punten in totaal)
20 punten	- De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit - De betekenis is goed en duidelijk omschreven - Het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
15 punten	- De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit. - De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
10 punten	De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit óf de betekenis is goed en duidelijk omschreven en het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
5 punten	De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
Opdracht 3	Per teamwoordbon
10 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is compleet (met herhaling van het woord)
9 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord)
8 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord en met slechts een deel van de betekenis)

Antwoorden bij de teamvragen – Voorspellen	
Opdracht 1	Bespreek met je teamleden over welke eigenschappen van het dier de schrijfster heeft uitgekozen om een gedicht over te schrijven. Houd hierbij rekening met beeldspraak. (Gedicht 5: 'Dolfijn', gedicht 7: 'Duizendpoot' en gedicht 9: 'Eendagsvlieg')
Woordweb	1 punt per juist genoemd woord.
Opdracht 2	Voorspel naar aanleiding van het woordweb en het bekijken van de illustraties waar het gedicht over zal gaan. Houd bij het voorspellen rekening met beeldspraak. (Gedicht 5: 'Dolfijn', gedicht 7: 'Duizendpoot' en gedicht 9: 'Eendagsvlieg')
Voorspelling	Ter beoordeling van de leerkracht.

Antwoorden bij de teamvragen – Rijmschema (max. 100 punten per opdracht)									
Opdracht 3	Bepaal de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bij het gedicht 'Eend' (t/m '... aan niets') en plaats dit in een rijmschema.								
Antwoord 3 punten per juist geplaatst woord in het rijmschema.	zaten A praten A struweel B keel B keren C veren C staart D maart D later E water E iets F niets F								
	Bepaal de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bij het gedicht 'Eendagsvlieg' en plaats dit in een rijmschema.								
Antwoord	wieg A eendagsvlieg A even B leven B deed C overleed C enen D benen D								
	Bepaal de volgorde van rijmwoorden binnen een strofe bij het gedicht 'Ekster' en plaats dit in een rijmschema.								
Antwoord	geweest A joviaal B allemaal B feest A								
Opdracht 4	Zoek op internet hoe deze volgorde van rijmwoorden genoemd wordt.								
Antwoord 7 punten per juist gevonden rijm. 7 punten	De namen van de rijmschema's zijn onder andere te vinden op https://nl.wikipedia.org/wiki/Rijmschema <table> <tr> <td>gedicht:</td><td>rijmschema:</td></tr> <tr> <td>'Eend'</td><td>gepaard rijm</td></tr> <tr> <td>'Eendagsvlieg'</td><td>gepaard rijm</td></tr> <tr> <td>'Ekster'</td><td>omarmend rijm</td></tr> </table> Opvallend: de gedichten 'Eend' en 'Eendagsvlieg' hebben hetzelfde rijmschema (al zou je dat op het eerste oog niet zeggen, omdat de strofes heel anders zijn ingedeeld).	gedicht:	rijmschema:	'Eend'	gepaard rijm	'Eendagsvlieg'	gepaard rijm	'Ekster'	omarmend rijm
gedicht:	rijmschema:								
'Eend'	gepaard rijm								
'Eendagsvlieg'	gepaard rijm								
'Ekster'	omarmend rijm								

Antwoorden bij de schrijfpdracht (max. 100 punten per opdracht)	
10 punten	• Er is een dier gekozen waar elk teamlid het mee eens was. • Het woordweb is ingevuld met kloppende eigenschappen, passend bij het dier. • Er is nagedacht over beeldspraak en deze is logisch af te leiden. • De rijmwoorden zijn kloppend. • Het rijmschema klopt bij het eindproduct. • De zinnen hebben een goede opbouw en kloppen grammaticaal. • De spelling van de woorden is juist. • Er is gebruik gemaakt van interpunctie. • Het gedicht ziet er netjes uit. • Iedereen heeft een bijdrage geleverd aan het gedicht.
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	
10 punten	

LES 6-10

Punten bij opdrachten bij de woorden van de week (woordenboek)	
Opdracht 1	Per woord:
10 punten	• Het antwoord is correct • Het antwoord is compleet (met herhaling van het woord) Voorbeeld: Tegenstrijdig is wat niet met elkaar klopt.
9 punten	• Het antwoord is correct • Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord) Voorbeeld: Wat niet met elkaar klopt.
8 punten	• Het antwoord is correct • Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord en met slechts een deel van de betekenis) Voorbeeld: Klopt niet.
Opdracht 2	Per woord in het teamwoordenboek (max. 120 punten in totaal)
20 punten	• De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit • De betekenis is goed en duidelijk omschreven • Het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
15 punten	• De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit. • De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
10 punten	• De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit óf de betekenis is goed en duidelijk omschreven en het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
5 punten	• De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden

Antwoorden bij de teamvragen – Verhelderen (max. 100 punten per vraag)	
Opdracht 1	Per studiewijzer 'uitdrukkingen en spreekwoorden'
10 punten	Mogelijk gevonden spreekwoorden/uitdrukkingen: • Dat is gebakken lucht (gedicht 14 'Kamelen') • Iemand mores leren (gedicht 18 'Koe') • Oude koeien uit de sloot halen (gedicht 18 'Koe') • Iemand met ballen (gedicht 18 'Koe') • In mei leggen alle vogels een ei (gedicht 19 'Koekoek')

	• Helder van geest zijn (gedicht 21 'Kwal') • De aard van het beestje (gedicht 22 'Kwartel') • Zo doof als een kwartel (gedicht 22 'Kwartel') • Geen poot om op te staan (gedicht 29 'Ooievaar') • Held op sokken (gedicht 30 'Pantoffeldier') • Voor pampus liggen (gedicht 31 'Pimpelmees') • Aan de pimpel zijn (gedicht 31 'Pimpelmees')

Antwoorden bij de teamvragen – Vraag en antwoord (max. 100 punten per vraag)	
Vraag 2	Welke eigenschappen van de kwal worden in het gedicht genoemd? Gebruik de studiewijzer 'hoort bij ... want.'
Mogelijke antwoorden (20 punten per antwoord)	glibberig, glad, doorzichtig, helder (als glas), een soort spiegel/ruit
Vraag 3	Welke eigenschappen van de kwartel worden in het gedicht genoemd? Gebruik de studiewijzer 'hoort bij ... want.'
Mogelijke antwoorden (50 punten per antwoord)	doof (afgeleid van het spreekwoord), doorzettingsvermogen ('Moeder kwartel gaf niet op').
Vraag 4	Welke eigenschappen van de lemming worden in het gedicht genoemd? Gebruik de studiewijzer 'hoort bij ... want.'
Mogelijke antwoorden (20 punten per antwoord)	markant, labiel, wisselt snel van stemming, snel van slag, somber.
Soort vraag	Bovenstaande vragen zijn opzoekvragen. Bij het gedicht over de kwartel moet je wel extra denkstappen maken.
Vraag 5	
Soort vraag	Een nadenkvraag: ter beoordeling van de leerkracht.
Antwoord	Ter beoordeling van de leerkracht.

Antwoorden bij de teamvragen – Rijmschema (max. 100 punten)	
Opdracht 6	Zoek in het boek drie gedichten die verschillende soorten rijm hebben.
Antwoord 25 punten 25 punten 25 punten 25 punten	(Ter beoordeling van de leerkracht) • de rijmwoorden kloppen • De rijmwoorden zijn goed geschreven. • het rijmschema klopt • de namen van de verschillende soorten rijm kloppen (slagrijm a-a-a-a, gepaard rijm a-a-b-b-c-c, gekruist rijm a-b-a-b, omarmend rijm a-b-b-a of verspringend rijm a-b-c-a-b-c). • er zijn drie verschillende soorten rijm gevonden

Antwoorden bij de schrijfoopdracht (max. 100 punten per opdracht)	
10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten	• Er is een onderwerp gekozen waar elk teamlid het mee eens was. • Het woordweb is ingevuld met woorden die bij het onderwerp passen. • Er zijn een paar zintuiglijke woorden gebruikt. • Er is gedacht aan beeldspraak. • De eerste zin heeft vijf lettergrepen, de tweede zin zeven en de laatste zin weer vijf. • Het gedicht heeft een goede opbouw. • De spelling van de woorden is juist. • Er is gebruik gemaakt van interpunctie. • Het gedicht ziet er netjes uit. • Iedereen heeft een bijdrage geleverd aan het gedicht.

Punten bij opdrachten bij de woorden van de week (woordenboek)	
Opdracht 1	Per woord:
10 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is compleet (met herhaling van het woord) Voorbeeld: Als je iets geruisloos doet, dan doe je dit zonder geluid te maken.
9 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord) Voorbeeld: Zonder geluid iets doen.
8 punten	- Het antwoord is correct - Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord en met slechts een deel van de betekenis) Voorbeeld: Stil.
Opdracht 2	Per woord in het teamwoordenboek (max. 120 punten in totaal)
20 punten	- De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit - De betekenis is goed en duidelijk omschreven - Het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
15 punten	- De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit. - De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
10 punten	De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit óf de betekenis is goed en duidelijk omschreven en het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
5 punten	De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden

Antwoorden bij de teamvragen – Verhelderen (max. 100 punten per vraag)	
Opdracht 1	Per studiewijzer 'uitdrukkingen en spreekwoorden'
30 punten per spreekwoord/uitdrukking 10 bonuspunten	Mogelijk gevonden spreekwoorden/uitdrukkingen: - Van de lucht kan men niet leven (gedicht 33 'Reiger') - Je laten flessen (gedicht 34 'Schaap') - Van je stokje gaan (gedicht 35 'Scharrelkip') - Een steekje los hebben (gedicht 35 'Scharrelkip') - Je kop in het zand steken (gedicht 39 'Struisvogel') - De stoutste schoenen aantrekken (gedicht 42 'Vogelspin')

Antwoorden bij de teamvragen – Samenvatten (max. 100 punten, 4 bonuspunten)	
Opdracht 2 (4 punten per goed gegeven antwoord)	Vat het gedicht 'Slingeraap' samen met behulp van de verhaalkaart.
Titel	Slingeraap
Personen (dieren)	de slingeraap, zijn vriendin, de parelhoen, de arend en de meisjesberen
Waar en wanneer	Ghana, hoog in de bomen.
Probleem	De aap wil de dieren versieren door slingers aan ze op te hangen. De dieren denken dat hij ze wil 'versieren' door te flirten.
Gebeurtenis 1	De parelhoen wil niet versierd worden, omdat ze verloofd is.
Gebeurtenis 2	De arend wil niet versierd worden omdat hij de aap niets voor hem is.
Gebeurtenis 3	Ook de meisjesberen willen niet versierd worden.
Oplossing	De slingeraap kan alles versieren, behalve de vrouwtjesdieren.
Opdracht 3 (4 punten per goed gegeven antwoord)	Vat het gedicht 'Struisvogel' samen met behulp van de verhaalkaart.
Titel	Struisvogel
Personen (dieren)	de struisvogel, de sprinkhaan, de leeuw, de olifant
Waar en wanneer	op een dag, de volgende dag en twee dagen later
Probleem	De struisvogel denkt dat de olifant niet bestaat en dat het ei veilig ligt.
Gebeurtenis 1	De struisvogel legt haar ei los in het zand.
Gebeurtenis 2	De sprinkhaan waarschuwt de struisvogel voor de olifant.
Gebeurtenis 3	De leeuw waarschuwt de struisvogel voor de olifant.
Oplossing	De olifant bestaat wel en heeft het ei geplet.
Opdracht 4 (4 punten per goed gegeven antwoord)	Vat het gedicht 'Vogelspin' samen met behulp van de verhaalkaart.
Titel	Vogelspin
Personen (dieren)	de vogelspin, andere dieren (iedereen)
Waar en wanneer	In het regenwoud van Mexico, bij volle maan ('s nachts).
Probleem	Hij had geen vrienden omdat iedereen bang is voor spinnen.
Gebeurtenis	De vogelspin begint te dansen.
Oplossing	Iedereen vindt het eng en prachtig tegelijk.

Antwoorden bij de teamvragen – Samenvatten (max. 100 punten)	
Opdracht 5	Schrijf een samenvatting over een van de gedichten waarvan jullie een verhaal kaart hebben ingevuld.
20 punten	De leerlingen hebben alle onderdelen van de verhaalkaart benoemd.
20 punten	De leerlingen hebben goed lopende zinnen gemaakt.
20 punten	De leerlingen hebben samengestelde zinnen gemaakt en hebben hierbij voegwoorden gebruikt.
20 punten	De leerlingen hebben gebruik gemaakt van leestekens en hoofdletters, op de juiste plekken.
20 punten	De samenvatting is een duidelijk en goed lopend geheel.
Gedicht 36 'Slingeraap'	Een slingeraap in Ghana woonde samen met zijn vriendin hoog in de bomen, waar hij alles versierde. Toen op een dag alles versierd was, ging hij op zoek naar andere dieren om te versieren met slingers. De parelhoen, de arend en de meisjesberen wilden niet versierd worden, omdat ze dachten dat de slingeraap verkering met hen wilde. Daarom gaf zijn vriendin hem de tip om alles te versieren, behalve de vrouwtjesdieren.
Gedicht 39 'Struisvogel'	Op een dag legde de struisvogel haar ei los in het zand. Ze denkt dat het ei daar veilig ligt. Dan komt de sprinkhaan haar waarschuwen dat de olifant voorbij gaat komen. De struisvogel gelooft niet dat de olifant bestaat en laat het ei gewoon liggen. Dan komt de leeuw langs met dezelfde waarschuwing, maar de struisvogel deed niets. Toen kwam de

	olifant langs en verpletterde het ei. Ook de olifant had nog nooit van de struisvogel gehoord.
Gedicht 42 'Vogelspin'	In het regenwoud, diep in Mexico woonde een grote vogelspin. Hij had geen vrienden, omdat iedereen bang is voor spinnen. Met volle maan begint de vogelspin de spinnendans te dansen. Iedereen kijkt verwonderd toe, ze vinden het eng, maar ook prachtig.

Antwoorden bij de teamvragen – Rijmschema (max. 100 punten)	
Opdracht 6	Zoek in het boek drie gedichten die verschillende soorten rijm hebben.
Antwoord 25 punten 25 punten 25 punten 25 punten	(Ter beoordeling van de leerkracht) • de rijmwoorden kloppen • De rijmwoorden zijn goed geschreven. • het rijmschema klopt • de namen van de verschillende soorten rijm kloppen (slagrijm a-a-a-a, gepaard rijm a-a-b-b-c-c, gekruist rijm a-b-a-b, omarmend rijm a-b-b-a of verspringend rijm a-b-c-a-b-c). • er zijn drie verschillende soorten rijm gevonden

Antwoorden bij de schrijfopdracht (max. 100 punten per opdracht)	
10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten 10 punten	• Er is een onderwerp gekozen waar elk teamlid het mee eens was. • Het woordweb is ingevuld met bijvoeglijk naamwoorden die bij het onderwerp passen. • De bijvoeglijk naamwoorden hebben dezelfde beginletter als het onderwerp. • De alliteratie is pakkend. • Er is gedacht aan beeldspraak. • Het gedicht heeft een goede opbouw. • De spelling van de woorden is juist. • Er is gebruik gemaakt van interpunctie. • Het gedicht ziet er netjes uit. • Iedereen heeft een bijdrage geleverd aan het gedicht.

Antwoorden bij de toetsen
Les 4-14

ANTWOORDEN TOETS LES 4

'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen' - Bette Westera

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3, 4, 5	20	100
Woordenschat	6, 7, 8, 9, 10	20	100
Totaal			200

BL	1	D
	2	B
	3	B
	4	A
	5	C
WS	6	Het ideaal is waar je naar streeft, wat je wil bereiken, je grootste droom.
	7	Een broche is een sieraad voor op je jurk, blouse of trui.
	8	<i>Ter beoordeling van de leerkracht.</i>
	9	C
	10	A

ANTWOORDEN TOETS LES 9

'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen' - Bette Westera

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3, 4, 5	20	100
Woordenschat	6, 7, 8, 9, 10	20	100
Totaal			200

BL	1	B
	2	B
	3	B
	4	A
	5	<i>Ter beoordeling van de leerkracht. Voorbeeld: Gevaarlijke kater</i>
WS	6	Acuut is waar meteen iets aan gedaan moet worden.
	7	Cliënten zijn mensen die met een hulpvraag bij een specialist komen.
	8	<i>Ter beoordeling van de leerkracht.</i>
	9	B
	10	B

ANTWOORDEN TOETS LES 14

'Ik leer je liedjes van verlangen, en aan je apenstaartje hangen' - Bette Westera

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3, 4, 5	20	100
Woordenschat	6, 7, 8, 9, 10	20	100
Totaal			200

BL	1	C
	2	A
	3	D
	4	D
	5	Het is nog lang geen tijd voor de jonge zeester om dood te gaan.
WS	6	Verpieteren betekent iets te lang laten staan, verkommeren, bederven, verwelken.
	7	Slinks betekent slim en gemeen.
	8	<i>Ter beoordeling van de leerkracht.</i>
	9	C
	10	B

Disclaimer

De inhoud van deze leerkrachthandleiding is het werk van Success for All - Nederland medewerkers van het GION, Rijksuniversiteit Groningen. De inhoud hiervan is vertrouwelijk en mag alleen gebruikt worden door scholen die toestemming hebben vanuit Success for All - Nederland om met het programma te werken.
